

ÂKİF'İN MARŞI YAZMAYA İKNA EDİLMESİ

Hasan Basri Çantay, mektubu Akif'e vermeden Önce bir gün mecliste aralarında şöyle bir olay ve konuşma geçer. Akif'in yarışmaya neden katılmadığını ve marşı yazmaya nasıl karar verdiğini göstermesi açısından önemli sayılması gereken bu olay ve konuşmayı Çantay şöyle anlatıyor:

"Mecliste Akif'le yan yana oturuyoruz. Çantamda bir kağıt parçası çıkardım. Ciddi ve düşünceli bir tavırla sıranın üzerine kapandım. Güya bir şey yazmaya hazırlanmıştım. Üstad ile konuşuyoruz:

- Ne düşünüyorsun Basri?
- Mani olma işim var.
- Peki. Bir şey mi yazacaksın?
- Evet.
- Ben. mani olacaksam kalkayım.
- Hayır, hiç olmazsa ilhamından ruhu ma bir şey sıçrar!
- Anlamadım.
- Şiir yazacağım da...
- Ne şiiri?
- Ne olacak, İstiklâl şiiri. Artık onu yazmak bize düştü.
- Gelen şiirlere ne olmuş?
- Beğenilmemiş.
- (Kemali teessürle) Yâ!
- Üstad, bu marşı biz yazacağız!
- Yazalım ama şeraiti berbat!
- Hayır, şeraiti filan yok. Siz yazarsanız müsabaka şekli kalkacak.
- Olmaz, kaldırılamaz, ilan edildi.
- Canım, vekâlet buna bir şekil bulacak. Sizin marşınız yine resmen Meclis'te kabul edilecek, güneş varken yıldızı kim arar?
- Peki, bir de ikramiye vardı.
- Tabii alacaksınız!
- Almam!
- Yahu, lâtif ediyorum, onu da bir hayır müessesesine veririz. Siz, bunları düşünmeyin.

Vekâlet kabul edecek mi ya?

- Ben Hamdullah Suphi ile görüştüm. Mutabık kaldık. Hatta sizin namınıza söz verdim.
- Söz mü verdiniz, söz mü verdiniz?
- Evet!
- Peki, ne yapacağız?
- Yazacağız.

Tekrar tekrar "Söz verdin mi?" diye sorduktan ve benden aynı kat'i cevapları aldıktan sonra elimdeki kâğıda sarıldı, kalemimi eline aldı. Benim aldığım yapma hayale şimdi gerçekten o dalmıştı.

Meclis müzakere ile meşgul. Akif marş yazmakla. Ben müddeti kendisine kısaca göstermiştim. Birkaç gün sonra marşı vermiş olacağız. Müzakere bitti. Akif de engin hayalinden uyandı.

Aradan iki gün geçti. Sabahleyin erken üstad bizim evde, marşı yazmış, bitirmiş. Fakat vaktin darlığından müşteki...

"Yarıma kadar sizde kalsın, göstermeyin, belki tadilat yaparsınız?" dedim. Artık İstiklal Marşı yazılmıştı. Şimdi bunu üstadı rencide etmeden meclisten nasıl geçirebiliriz?

Ben ve marşı çok beğenen Hamdullah Suphi Bey hayli günler bu gizli endişe ile yaşadık.

Marş yazıldıktan sonra tezkireyi de göstermiştim."

Bu hatıradan Akif'in Hamdullah Suphi'nin mektubunu daha sonra öğrendiği anlaşılıyor. Fakat Çantay dışındaki kaynaklar Âkif'in bu mektubu gördüğünü ve bunun üzerine marşı

yazmaya karar verdiğini bildiriyorlar.

Nitekim Akif'i yakından tanıyan bir başka isim M, Emin Erişilgil ise bu mektubu Akif'in iki kez okuduktan sonra "Demek ki, Maarif vekilince son çare benim yazmam imiş.

Ben bir şey yazmazsam memleketi muhtaç olduğu telkin ve tehyiç vasıtasından mahrum etmiş olurmuşum; o halde bunu yazmak benim için bir vazifedir." dediğini nakletmektedir.

Yine Çantay, kitabında tezkireyi sonradan Akif'e verdiğini yazmakta; fakat Nalbantoğlu ise Çantay'ın Hamdullah Suphi ile pek anlaşamadıklarınızdan bahisle "Akif beye vekaletin mektubundan ve Hamdullah Suphi ile konuştuklarından hiç bahsetmediğini belirtmekte ve Hasan Basri'nin "Hamdullah Suphi'nin mektubundan Akif Bey'in hiç haberi olmamıştır." ifadesine yer vermektedir."

Olayın aslı ne olursa olsun önemli olan Hamdullah Suphi'nin isteği ve Hasan Basri Çantay'ın tavassut ve teklifi üzerine Akif'in marşı yazmaya karar vermesidir. Dolayısıyla marşın yazılmasında etkili iki isim Hamdullah Suphi ile Çantay olmuşlardır.

MARŞ NASIL YAZILDI?

Akif Taceddin Dergâhındaki odasına kapandı ve yazmaya koyuldu. Kimi zaman mecliste herkes müzakerelerle meşgulken, kimi zaman evde, sokakta, camide vs. mısralar bir bir Akif'in gönlünden kâğıtlara dökülmeye başladı.

Yukarıda da belirtildiği Akif'in gönlünde ve bey-ninde hazır. 1910'lardan beri İstiklal Marşı'nı hatırlatan mısralar, beyitler, kıtalar yazmıştı. Hatta o günlerde Dışişleri Bakanlığı Umur-u Siyasiye müdürü olan Hikmet Bayur'a göre Akif, yarışmaya katılmak düşüncesinde olmasa da bu konuda bir şeyler yazmaya çoktan koyulmuştu. Bayur bu durumu şöyle açıklıyor: "Akif, İstiklal Marşı için açılan müsabakaya katılmak istememişti. Birçok dostu ve ben onun da katılmasında direndik. Belki bu direnmeler yüzünden başlangıçta yarışmaya katılmak düşüncesi olmasa da bu konuda bir şeyler yazmaya koyuldu. Bazı akşamlar dış işleri Bakanlığı'na uğrar, beni alır ve birlikte gezerken yazdığı beyitleri okurdu. Aramızda tartışmalar olurdu, ancak okuduklarımızı çok beğenirdim."

Dolayısıyla iş sadece Akif'in gönlündekilerin kâğıda dökülmesine ve kimi mısralarını yazdığı marşın tümüyle ortaya çıkıp yazmasına kalmıştı.

Biraz önce de belirttiğimiz gibi Akif, marşı Ankara'daki ikametgâhı olan Taceddin Dergâhı'nda yazdı. Eşref Edip bu konuda şu bilgileri veriyor:

"Üstad, Ankara'daki bütün şiirlerini İstiklal Marşı'nı hep bu dergâhta yazmıştır, yüzlerce asır Türk milletiyle beraber yaşayacak olan bu marşı ne vakit okusam, Taceddin

dergâhındaki üstadın bu şiiri yazarken düşündüğü zamanları hatırlarım.

Odanın bir tarafına çekilmiş elinde ufak bir kâğıt... Tefekkürde dalmış... Ara sıra bir kelime yazıyor... Bazen yazdığını çiziyor... Sonra tekrar yazıyor... Bazen saatlerce düşünüyor."

Edib'in verdiği bir başka ayrıntı da şöyledir; "Üstad marşı yazdığı günlerde erkenden kalkardı. Aynı odada yatan ben de çayını demler getirirdim."

Dergâhtaki ilginç bir olayı da Cemal Kutay, bu olaya tanık olan bir zattan dinlediklerinden naklen şöyle anlatır:

"Akif, Ankara'daki Siraceddin mahallesindeki taş medresenin meşrutası olan tek katlı yapının (Taceddin Dergâhı) üçüncü odasında İstiklal Marşı'nı yazmaya başlar. Bir gece, birden uyanmış. Kâğıt aramış... Yok. Hâlbuki ilham heyecanlı bir pınar gibi akıyor... Elindeki kurşun kalem, yer yatağının sağındaki duvara dönmüş:

"Ben ezelden beridir hür yaşadım, hür yaşarım:

*Hangi çılğın bana zincir vuracakmış?
Şaşanm!*

Kükremiş sel gibiyim: bendimi çiğner, aşarım:

Yırtarım dağları, enginlere sığmam taşarım."

Sabah namazına kalkan oda komşusu Hafız Bekir Efendi (Konya mebusu) Mehmet Akif'i elinde çakısı duvardaki kıtayı silerken gömüştü.

Marşın yazıldığı mekânlardan birisi de meclisti. Bu durumu yakında gözleyen Çantay şöyle anlatır:

"(Akif) marşın bazı mısralarını meclis görüşmeleri sırasında yazmıştır. Öyle ki meclis

lis en hararetle görüşmelere daldığı anlarda bile, o bütün dikkatini mısralarında toplamış, etrafından habersiz sürekli yazar, yazar.

Tâ ki müzakereler bittiği anda o da daldığı ulvî âlemden uyanır gibi kendine gelirdi. Nasıl ki değirmenci, değirmeni dönerken uyur da değirmen durduğu an uyanırsa o da meclis görüşmeleri sırasında şiirine dalar, görüşmeler bitip gürültü durunca birden o âlemden uyanırdı."

O zamanlar Hâkimiyet-i Milliye gazetesinin müdürlüğünü yapan Nizamettin Nazif Tepedelenlioğlu'nun konuyla ilgili anlattıkları da şöyledir:

"Bir öğle yemeğinden sonra büromda çalışırken bizi ziyarete geldiğini görmüştüm. Akif, bir parça dalgındı... İşte genç gözlerime çarpan yedi kelime:

Korkma! Sönmez bu şafaklarda yüzen al sancak...

Onun çalıştığını görünce kendisini lafa tutamadım. İşime devam ettim. Aradan ne kadar zaman geçti bilmem. Belki yirmi dakika, belki yarım saat. Birden neşeli bir sesle bana hitap ettiğini duydum:

—Dinle bakalım delikanlı!

—Buyur, üstad...

—Sana bir şey okuyacağım. Bakalım nasıl bulacaksınız?

Ve "Estağfurullah üstad." demeye vakit bırakmadan gayet hafif bir sesle okumaya başladı:

"Korkma sönmez bu şafaklarda yüzen al sancak,
Sönmeden yurdumun üstünde tüten en son ocak.

O benim milletimin yıldızıdır parlayacak.
O benimdir, o benim milletimindir ancak."

—Nasıl buldu?

—Sehf-i mümentî...

—O kadar ileriye gitme... Beğenilir mi dersin?

—Hâkimiyet-i Milliye'nin bunun neşrecek sayısı kapışılır ka-naatindiyim. Tamamladınız mı?

—Henüz değil... Fakat yarın öğleye kadar bitirmeye mecburum.

—Neden bu acele üstadım?

—Acele mi? Bunu istiklâl komisyonuna vereceğim; Hâkimiyet -i Milliye'ye değil. En son müddet yarın.

—Öyle ise üstat, beş yüz lirayı kazanacağımıza yemin edebilirim.

Akif, gözlerini odanın bir köşesine daldırarak heyecanda boğulan bir sesle:

—Beş yüz lira mı? Onu almayacağıma temin ederim. Fakat bugünkü isyanı en iyi ben ifadelendirmek istiyorum. Bunun için bilmezsin, ne büyük istek var?"

MARŞIN KABUL EDİLiŞİ

İstiklal Marşı'nın resmen kabulü 12 Mart 1921 tarihli Dr. Adnan Adıvar'ın başkanlık yaptığı oturumunda gerçekleşti. Fakat Akif bu oturuma katılmadı. Erişilgil ise Akif'in bu görüşme sırasında kendisinin şiirini öven konuşmalardan sıkıntı duyarak tevazuundan dolayı salondan çıktığını söylemektedir.

Bu görüşmeyi Eşref Edip şöyle anlatıyor:

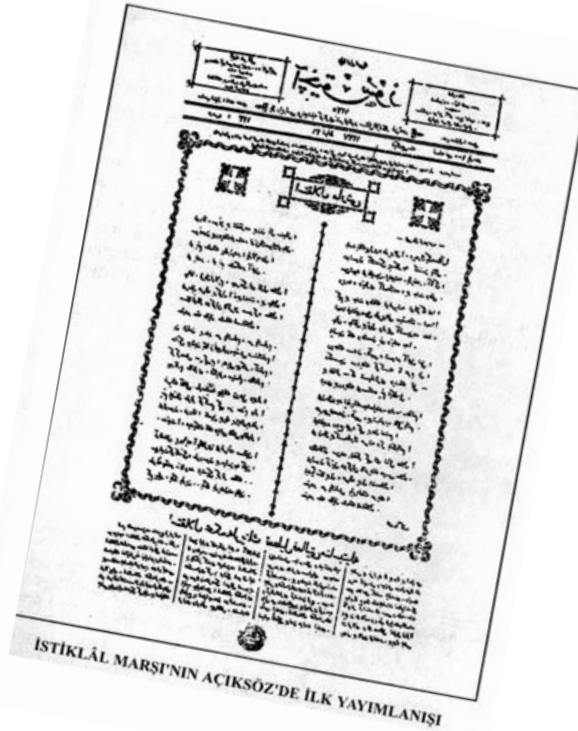
"Meclisin 12 Mart 1337 içtimainda da İstiklal Marşı'nın resmen kabul merasimi yapıldı. Kastamonu mebusu Suad Bey kürsüye çıktı:

— Bendeniz, dedi. Akif Beyin diğer eserlerini de okumuştum. Esasen bir marş bir milletin heyetaahhüsasını terennüm etmek itibariyle kıy-son yazdığı İstiklal etmiş olduğu şiirlerdan çok evvel bizim taahhüsatımızı ifade

Kendisinin taahhüsasına karşı şiiriyeti olduğunu, kındaki numunelerini leri gösterir. Bende-Mehmed Akif Bey-tertiplettiği eseri Bunların içinde yaz-güzeli İstiklal Mar-de Meclis'te büyük Onun için duru bunun tasvip edil-

Konu ile da söz aldığı bu otu-ğu Mehmet Akif'in şiirinin kabulünü isteyen konuşmalardı. Görüşmeler sonunda Balıkesir mebusu Hasan Basri Çantay'ın "Bütün Meclis'in ve halkın takdiratını celbeden Mehmet Akif Beyefendi'nin şiirinin tercihan kabul edilmesi" şeklindeki teklifi aynı muhtevadaki diğer tekliflerle oya konuldu ve büyük bir çoğunlukla kabul edildi.

Sıra şiirin yeniden okunmasına gelmişti. Kırşehir mebusu Müfid Efendi'nin teklifi üzerine şiir Hamdullah Suphi tarafından kürsüden bir daha okundu. Konya mebusu Refik Bey'in "Milletin ruhuna tercüman olan işbu İstiklal Marşı'nın ayakta okunması" teklifi üzerine de ayakta dinlendi. Meclis üyelerince alkışlandı. Konu ile ilgili görüşmeler bir süre daha devam etti. Ve Akif'in şiiri meclisin 12 Mart 1921 tarihli oturumunda cumartesi günü saat 17.45'te oy çokluğu ile milli marşımız olarak kabul edildi. Artık Türk milletinin milli marşı olacak olan bu şiir, daha sonra ise gazetelerde yayımlanacak, kartpostallar üzerine basılarak bütün yurda dağıtılacaktı.

taahhüsatını terennüm metli ise de Akif Bey'in Marşı'ndan evvel inşad zaten bidayeti inşadın-hayatımızı, etmiştir.

memleketin ne kadar kudretli garp ve şark âlemi hak-taahhüsatının en güzel (Safahat) ismindeki eser-niz kendi namıma 'in büyük bir alaka ile tetkik etmek istemem. mış olduğu şiirlerin en şı'dır. Ve bundan evvel bir vecd uyandırmıştır. diraz metaala etmeksizin mesini teklif ederim."

ilgili başka mebusların rumun sonunda çoğunlu-

İSTİKLÂL MARŞI'NIN KABULÜNDEN SONRA (ÖDÜL)

Meclis, nihayet aradığı marşı bulmuştu. Akif ise vaat edilen 500 lirayı almadı. Oysa o günlerde büyük bir maddi sıkıntı içerisinde idi. "Meclis istiklal Marşı'nı alkışlar ve gözyaşları arasında kabul ederken de cebinde Zonguldak milletvekili Hayri'den borç olarak aldığı iki lirası vardı. Ve sırtında pardösü dahi yoktu.""

Eşref Edip bu durumun çok kimselerce tuhaf görüldüğünü belirttikten sonra şu hatırayı nakleder:

"Bu hususta o sırada sıkıntısı vardı. Bu ikramiyeden bahsedene çok kızardı. Baytar Şefik de bir gün bu sebeple üstaddan fena bir azar yedi. Üstad Ankara'da ceketle gezerdi. Palto-su yoktu. Pek soğuk günlerde Şefik'in muşambasını istiare ederek giyerlerdi. Bir gün Şefik:

— Akif Bey, şu mükâfatı reddetmeyip de bir muşamba yahut bîr palto alsaydın daha iyi olmaz mıydı? diyecek oldu. Hiddetinden ne hallere geldiğini görmeliydiniz. Böyle söylediği için tam iki ay Şefik'le konuşmadı.""

Şebulürreşad'ın 2 1 Mart 1921 tarihli nüshasında bu paranın Dar'ül mesai (iş evi) denilen ve Müslüman kadın ve çocuklara iş öğretmek maksadıyla kurulan hayır derneğine bağışlandığı belirtilmektedir." Mahir İz İse bu paranın Sarıkışla Hastanesi'ndeki gazilere hibe edildiğini söylemektedir."

Akif, vaat edilen mükafatı almadığı gibi bu müstesna şiirini Safahatına da almadı. Niçin böyle yaptığını soranlara da "O şiir artık benim değildir. O, milletimin malıdır. Benim milletime karşı en kıymetli hediyem budur."" diyerek onu milletine armağan etmiştir.

Öte yandan bu şiirin nasıl bir duygu hali içinde yazıldığını anlatmak için hasta yatağında şu bilgileri vermişti.

"İstiklal Marşı... O ne samimî ne heyecanlı günlerdi. O şiir, milletin o günkü heyecanının bir ifadesidir. Bin bir fecayi karşısında bunalan ruhların ıstıraplar içinde halâs dakikalarını beklediği bir zamanda yazılan o marş, o günlerin kıymetli bir hatırasıdır. O şiir, bir daha yazılmaz ... Onu kimse yazamaz. Onu yazmak için o günleri görmek, o günleri yaşamak lazım."

